

Srbija: Srbi napustaju Sandzak

Author: [IWPR Balkans](#)

Veruje se da je za iseljavanje Srba iz Sandzaka odgovorna politika bosnjackih nacionalista.

Srbi pocinju da napustaju pretežno muslimanski sandzacki region u jugozapadnoj Srbiji jer gube posao u javnom sektoru, tvrde predstavnici lokalnih Srba.

Neki procenjuju da je Novi Pazar, najveći grad u tom regionu, tokom proteklih nekoliko godina napustilo oko 1.000 Srba. Skoro svakodnevno se na srpskim kucama i imanjima sirom regiona mogu uociti nove table na natpisom "na prodaju".

Sve brojniji odlasci Srba mogli bi imati ozbiljne posledice na stabilnost zemlje, a neki cak predviđaju i mogucu snaznu srpsku nacionalisticku reakciju.

Veruje se da je uzrok iseljavanja Srba bosnjacka Stranka demokratske akcije, SDA, koja je nakon dolaska na vlast pre dve godine otpustila direktore i opstinske zvanicnike srpske nacionalnosti u drzavnim preduzecima i lokalnim organima vlasti.

Savezni ministar za nacionalne i etnicke manjine, Rasim Ljajic, koji predvodi umerenu bosnjacku Koaliciju za Sandzak, izjavio je za IWPR da su "razlozi za odlazak Srba ekonomski, ali da svakako ne bi trebalo prevideti i druge razloge koji su povezani sa aktivnoscu SDA".

Predsednik opstinskog odbora Srpske radikalne stranke, SRS, Milan Veselinovic je direktniji: "Ekstremisticke izjave i akcije SDA imaju za posledicu situaciju u kojoj je preko 70 srpskih kuca u samom centru Novog Pazara prodato tokom protekle dve godine. Tamo je procenat Srba u ukupnoj populaciji pao sa 22 na 17 odsto."

SDA, koju predvodi Sulejman Ugljanin, odavno je trazila da Sandzak postane republika. U proslosti su istaknuti clanovi stranke takodje pominjali mogucnost otcepljenja od Srbije i pripajanja Bosni.

Medju Ugljaninovim izjavama koje su dobile sirok publicitet tokom devedesetih godina su sledece: "Muslimani su dobro naoruzani, samo im nedostaju tenkovi" (Globus, oktobar 1992. godina) i "Sandzak ce postati nova, muslimanska autonomna regija u Srbiji koja ce se cak otcepiti" (Novosti, novembar 1990. godine).

To je bilo vreme kada su brojni Bosnjaci, sto je naziv koji lokalni Muslimani koriste za sebe, napustali Sandzak i odlazili u Sarajevo ili Tursku strahujuci da bi se rat u susednoj Bosni mogao prosiriti zbog cega bi se nasli na meti Milosevicevog rezima.

Medjutim, iako se u javnosti vise ne prica o republici, cini se da Milosevicev slom 2000. godine i generalna promena politike u Beogradu nisu previse uticali na promenu nacina razmisljanja u SDA.

U junu ove godine, u javnom saopštenju sa sednice regionalnog izvrsnog tela Bosnjackog nacionalnog veca Sandzaka, koje ima tesne veze sa SDA, kaze se: "Nema razloga da se dodvoravamo bilo Beogradu ili Podgorici, ili medjunarodnoj zajednici, jer Sandzak mora biti odvojena teritorijalna jedinica."

Ucesnici na sastanku su takodje izjavili da ne smeju odustati od ilegalnog referenduma odrzanog 1991. godine kada je vecina glasala za autonomiju.

Direktori srpske nacionalnosti u Novom Pazaru koji su izgubili posao su bivsi direktor doma kulture Dusan Raicevic, Raco Vuckovic iz gradske toplane, direktor lokalne elektrodistribucije "Elektroras" Mile Cvetic kao i Miroljub Djokanovic i Vojin Popovic.

S druge strane, krajem 2000. godine licni sekretar Sulejmana Ugljanina, Vasvija Gusinac, postala je predsednik Skupstine opstine, njegov brat Sadik - predsednik izvrsnog veca, a vazac Nedzib Hodzic - zamenik predsednika opstine.

Jedini Srbin u organima lokalne vlasti, opstinski sekretar Milijan Belic, "sluzi samo kao dekor, pa ga lokalni Srbi ne priznaju kao svog predstavnika", kaze Radenko Jokovic, predsednik odbora Srpske narodne stranke, SNS, za rasku oblast.

Poput Ljajica, i lider Liberalne bosnjacke organizacije, Kasim Zoranic, kaze da je glavni motiv Srba za odlazak ekonomski: "Cena nekretnina u Novom Pazaru je i do tri puta veca nego u drugim delovima Srbije."

Stan u Novom Pazaru kosta priblizno 750 eura po kvadratnom metru sto je znatno vise u poredjenju sa 400 eura po kvadratnom metru koliko kostaju stanovi u gradovima poput Kraljeva i Kragujevca u centralnoj Srbiji.

Jedan Srbin, koji se iz Novog Pazara preselio u Kragujevac i insistirao na anonimnosti, slozio se da postoji vise razloga za iseljavanje Srba iz Novog Pazara.

"Na poslu se uvek osecala neka tenzija. Nije bilo otvorenog pritiska, ali se u vazduhu mogao osetiti neki strah, zebnja. Mozda je to vise bio osecaj nesigurnosti u vezi sa onim sto bi se moglo desiti i sta bi novopazarske vlasti mogle da urade", kaze on.

"S druge strane, razlika u ceni stana u Novom Pazaru i Kragujevcu je veoma privlacna, a pogotovo za one koji su teskoj finansijskoj situaciji".

Sta god da se krije iza iseljavanja Srba, lokalne vlasti pod kontrolom SDA izgleda ne pokazuju nikakvo zanimanje za to.

Pomocnik predsednika novopazarskog opstinskog izvrsnog veca, Kimeta Ramovic, nedavno je izjavila za sandzacku novinsku agenciju da nemaju nikakve informacije ili komentare o iseljavanju Srba.

Cinjenicu da su lokalni Srbi izgubili podrsku koju su uzivali za vreme Miloseviceve vladavine potvrđuje i to sto sadasnje srpsko rukovodstvo nije odrzalo nijedan sastanak sa njima od dolaska na vlast.

Takvo samozadovoljstvo je zaprepascujuce posto postoji opasnost da, ukoliko jos vise Srba napusti Sandzak, bosnjacki nacionalisti mogu zahtevati autonomiju, sto bi isprovociralo novu balkansku krizu.

Politički sukobi se polako smiruju, ali nema naznaka približavanja u oblasti sporta i kulture.

Pise: Veton Latifi iz Skoplja

Dve makedonske etnicke zajednice i dalje se nalaze u odvojenim paralelnim svetovima uprkos napretku u razresavanju politicke krize u zemlji.

U sportu i kulturi, etnicka makedonska vecina i albanska manjina se ponasaju kao da ona druga strana ne postoji. Ni jedni ni drugi ne obracaju paznju na muziku, knjizevnost ili pozoriste onih drugih. Ovakvo stanje stvari nije nista novo - ova vrsta aparthejda je uspostavljena pre nego sto je izbio oruzani sukob proslе godine.

Fudbal je ključna oblast ove etnicke podele. Pocetkom jula meseca, albanski klubovi su zapretili da ce uspostaviti sopstvenu ligu reagujuci na ispadanje albanskog tima "Skendija" iz nacionalne lige.

Ovaj fudbalski klub iz Tetova nije bio u mogucnosti da odigra neke od utakmica na domacem terenu, jer se njihov stadion nalazi u blizini poprista najzescih sukoba proslе godine. Prelazak ovog kluba u lokalnu ligu znacio bi da nijedan albanski klub ne bi igrao u prvoj ligi po prvi put u sportskoj istoriji Makedonije.

Albanski fudbalski funkcioner su se tome usprotivili. Medjutim, makedonski klubovi su odbili da ponovo razmotre ovaj problem nakon cega su albanski zvanicnici zatrazili "proporcionalnu zastupljenost" na svim nivoima u Fudbalskom savezu Makedonije.

"Ukoliko se ne ispune nasi zahtevi, albanski klubovi ce osnovati sopstvenu fudbalsku ligu", rekli su predstavnici albanskih klubova generalnoj skupstini Fudbalskog saveza Makedonije pre tri nedelje.

Vecina etnickih Makedonaca u ovom telu odbacila je ove pretnje tvrdeci da se problemi u sportu ne mogu resavati uvodjenjem kriterijuma nacionalne pripadnosti u politici. Nekoliko dana kasnije, fudbalski savez je prihvatio mogucnost da "Skendija" igra u drugoj ligi. Albanski klubovi su umeksali svoj stav, a pogotovo pod pritiskom evropske fudbalske organizacije, UEFA.

Albanski timovi jos uvek zele znacajnu etnicku zastupljenost u makedonskom fudbalskom savezu koji, kako kazu, zaposljava samo Makedonce.

Uoci predstojećih izbora zakazanih za 15. septembar, neki ljudi smatraju da politicke stranke podsticu ovakve sporove u sportu nadajuci se da ce steci politicke poene u birackom telu. Medjutim, jasno je da ovakva etnicka podeljenost ima dublje korene.

U knjizevnosti, muzici i umetnosti nemoguće je cuti bilo sta o poeziji, romanima ili bilo kojoj drugoj vrsti dela pripadnika druge etnicke grupe. "Oni se ponasaju kao dve zajednice koje zive u dvema odvojenim zemljama", izjavio je jedan medjunarodni zvanicnik.

Makedonske i albanske izdavacke kuce skoro nikada ne ucestvuju na sajmovima knjiga koje organizuje druga etnicka zajednica. Albanci su organizovali svoj sajam knjiga u aprilu 2002. godine, a Makedonci su svoj sajam knjiga organizovali samo nedelju dana kasnije.

Obe etnicke zajednice imaju sopstvene muzicke festivale. U pozoristu je ista situacija. Makedonske pozorisne trupe organizovale su nacionalni festival "Vojdan Cernodrinski" u junu mesecu bez ucesca Albanaca. Albanci, s druge strane, nisu dopustili Makedoncima da uzmu ucesca na njihovom festivalu drame koji se odrzava u Debru ovog meseca.

Albanci tvrde da su diskriminirani u oblasti kulture. Prema Azamu Dautiju, predsedniku udruzenja albanskih izdavaca u Makedoniji, budzet ministarstva kulture iznosi 22 miliona eura od kojih albanske institucije dobijaju samo 250.000 eura. "To je nedopustivo", ljuti se Dauti.

Medijski izvestaji o sportskim sporovima takodje slede predvidljive etnicke linije razgranicenja. "Uskoro cemo videti nova albanska udruzenja automehanicara, kuvara, zidara, stolara i tako dalje", pisalo je u komentaru lista na makedonskom jeziku "Dnevnik", 11. jula ove godine.

Dva dana kasnije, albanski dnevni list "Fakti" je prokomentarisao: "Od kada je Makedonija postala nezavisna drzava, Albanci se tretiraju kao gradjani drugog reda."

Veton Latifi je politicki analiticar iz Makedonije.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/srbija-srbi-napustaju-sandzak>